

KRONIKA POLONISTYKI
KATOLICKIEGO UNIwersYTETU LUBELSKIEGO
(1918—1939)

Kronika nie ma ambicji zarejestrowania wszystkich dat, faktów i przejawów działalności studium filologii polskiej w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Opracowanie szczegółowego kalendarium wymagałoby długich poszukiwań archiwalnych oraz dokładnego przestudiowania wielu wydawnictw, a przede wszystkim roczników lubelskiej prasy codziennej, która w okresie międzywojennym skrupulatnie notowała wszystkie ważniejsze fakty z życia Uniwersytetu. Okoliczności, w jakich ta krótka kronika powstawała, nie dawały możliwości odbycia tak gruntownych badań.

Główną bazą materiałową były tu publikowane corocznie spisy osób i wykładów, wydawnictwa uniwersyteckie (przede wszystkim nieregularnie publikowane zeszyty „Wiadomości Towarzystwa Uniwersytetu Lubelskiego”), biografie profesorów i pracowników naukowych drukowane w różnych wydawnictwach zbiorowych i czasopismach oraz — częściowo — prasa codzienna. Duże usługi oddała, przeczytana w maszynopisie, obszerna praca prof. Andrzeja Wojtkowskiego *Katolicki Uniwersytet Lubelski w latach 1918—1944*, oparta na bogatym materiale źródłowym.

Kronika nie uwzględnia prac naukowo-badawczych polonistów, które wymagają oddzielnego omówienia. Zakres spraw w niej uwzględnionych obejmuje:

- 1) Skład osobowy grona wykładowców i wszelkie zmiany personalne;
- 2) Krótkie informacje o wykładach, ćwiczeniach i seminariach. Nie przepisano oczywiście wszystkich wykazów zajęć uniwersyteckich. Omówiono je krótko pisząc o poszczególnych profesorach, a uwzględniono typy i tematy zajęć najbardziej dla każdego z wykładowców charakterystyczne. Odnotowano też wszelkie innowacje programowe w tym okresie.
- 3) Wiadomości o imprezach naukowych i kulturalnych organizowanych przez polonistów bądź też „obchody literackie” w skali ogólnouniwersyteckiej (np. uroczystości ku czci Sienkiewicza czy Słowackiego).

4) Ważniejsze, w oparciu o dostępne materiały uchwytne fakty z życia i działalności studenckich kół polonistycznych.

Kronikę zamyka zwięzła informacja o wojennych losach profesorów kulowskiej polonistyki.

W przypisach odnotowano źródła niektórych informacji, wykraczające poza podstawowy zasób materiałów, oraz dane bibliograficzne dotyczące życia i działalności zmarłych profesorów.

Zakres czasowy kroniki zamyka się datami 1918—1939. Omówienie pracy polonistyki KUL w okresie powojennym znajdzie czytelnik w artykule Jerzego Starnawskiego *Zarys dziejów polonistyki KUL w latach 1944—1964*, „Zeszyty Naukowe KUL”, VIII (1965), nr 3, s. 65—72.

1918/19

We wrześniu 1918 pojawiają się w prasie polskiej komunikaty o otwarciu Uniwersytetu Lubelskiego. Po przeprowadzeniu niezbędnych prac organizacyjnych w grudniu tegoż roku rozpoczynają się zajęcia uniwersyteckie. Na Wydziale Nauk Humanistycznych powstaje, obok kilku innych, studium filologii polskiej.

Pierwszymi wykładowcami są: prof. Stanisław Ptaszycki, b. docent literatury i języka polskiego uniwersytetu petersburskiego i wykładowca Wyższych Kursów Polskich w Piotrogradzie; dr Piotr Bańkowski, absolwent polonistyki krakowskiej (doktorat UJ w 1912), działacz piotrogrodzkiej Polonii i wykładowca Wyższych Kursów Polskich; ks. dr Cezary Pęcherski, uczeń ks. I. Radziszewskiego z wrocławskiego Seminarium Duchownego, absolwent polonistyki krakowskiej (doktorat UJ w 1916), następnie wykładowca literatury polskiej w Seminarium Duchownym i w Gimnazjum im. J. Długosza we Wrocławku.

Na katedrę językoznawstwa porównawczego powołany zostaje prof. Wiktor Porzeziński, od r. 1901 kierownik katedry językoznawstwa indoeuropejskiego uniwersytetu w Moskwie. Nie może on jednak rozpocząć zajęć w przewidzianym terminie, wobec czego w pierwszym semestrze odbywają się tylko wykłady i ćwiczenia z zakresu historii literatury polskiej.

Prof. Ptaszycki wykłada nauki pomocnicze historii i literatury polskiej oraz średniowieczną literaturę religijną w Polsce, ks. dr Pęcherski zajmuje się w swych wykładach i ćwiczeniach literaturą polską XVI wieku oraz zagadnieniami poetyki (ćwiczenia analityczno-porównawcze z dziedziny poetyki), dr Bańkowski wykłada dzieje literatury porzbirowej oraz prowadzi ćwiczenia praktyczne z zakresu literatury polskiej.

Z pewnością również dla polonistów przeznaczony jest wykład ks. prof. Czesława Falkowskiego z historii wymowy w dawnej Polsce.

Zajęcia z dziedziny językoznawstwa udaje się obsadzić dopiero w drugim semestrze, dzięki zaangażowaniu prof. Jana Baudouina de Courtenay z Uniwersytetu Warszawskiego. Rozpoczyna on 7 kwietnia 1919 wykład Charakterystyka języka polskiego ze stanowiska psychologiczno-socjologicznego i historyczno-porównawczego. Prowadzi też ćwiczenia etymologiczne na materiale współczesnego języka polskiego.

20 II 1919 młodzież akademicka organizuje w sali Teatru Wielkiego w Lublinie uroczysty wieczór dla uczczenia 120 rocznicy urodzin Adama Mickiewicza. W związku z tą uroczystością wychodzi specjalny, Mickiewiczowski numer dwutygodnika studenckiego „Akademik”.¹

1919/20

Grono językoznawców poszerza się dzięki zaangażowaniu na stanowisko zastępcy profesora Henryka Gaertnera, doktora UJ (1917), nauczyciela szkół średnich w Krakowie. Wykłada on historię języka polskiego i język starosłowiański a także prowadzi proseminarium z historii języka polskiego.

Nadal wykłada prof. Baudouin de Courtenay: w I semestrze — Stosunek pisma do języka w ogóle a pisma polskiego do języka polskiego w szczególności, język sanskrycki, a także prowadzi seminarium z językoznawstwa; w II semestrze ogranicza swoje zajęcia do 3-godzinnego wykładu Zestawienie porównawcze łaciny i języka francuskiego, przeznaczonego głównie dla słuchaczy filologii klasycznej i romańskiej. Wykłady z języka sanskryckiego przejmuje w tym półroczu ks. dr Błażej Czesnys.

Prof. Ptaszycki nie prowadzi w tym roku zajęć uniwersyteckich. Bieże wówczas udział w pracach Biura Kongresowego, które przygotowuje materiał do akcji rewindykacyjnej zabytków polskiej kultury, wywiezionych po rozbiorach do Rosji, a następnie uczestniczy w konferencji pokojowej w Rydze jako ekspert do spraw bibliotecznych i archiwalnych.

Jesienią 1919 r. Uniwersytet rozpoczyna stałą akcję powszechnych wykładów uniwersyteckich. W pierwszym cyklu wykłady z zakresu historii literatury polskiej wygłosili m. in. prof. Maurycy Paciorekiewicz (o Zygmuncie Krasińskim) i prof. Stefan Srebrny (o Stanisławie Wyspiańskim).

W listopadzie 1919 powstaje studenckie Koło Miłośników Literatury. W II semestrze istnieją już trzy koła: historycznoliterackie, literacko-twórcze i historycznojęzykowe.

¹ „Ziemia Lubelska”, 1919, nr 80, 82.

1920/21

Powraca do pracy w Uniwersytecie prof. Ptaszycki, który kontynuuje — także i w ciągu lat następnych — swoje wykłady z nauk pomocniczych. Wykłady i seminarium historycznoliterackie prowadzi ks. dr Pęcherski, wykłady i proseminarium z historii literatury polskiej — dr Bańkowski.

Przestał natomiast dojeżdżać prof. Baudouin de Courtenay. Zajęcia z zakresu językoznawstwa prowadzi tylko H. Gaertner.

17 IV 1921 odbywa się w auli Uniwersytetu akademii ku czci Cypriana K. Norwida z referatem studentki Marii Fryczowej Myśl Norwida o słowie.

1921/22

Na katedrę historii literatury polskiej powołany zostaje prof. zwyczajny Wiktor H a h n (dr Uniwersytetu Jana Kazimierza 1895, habilitowany także z zakresu historii literatury polskiej 1907, docent prywatny, a od r. 1917 prof. nadzwyczajny historii literatury polskiej UJK, w 1918 habilitowany również w zakresie bibliografii i bibliotekoznawstwa). Z Uniwersytetem Lubelskim wiąże się on na lat 19, dojeżdżając tu stale ze Lwowa.

Tematyka wykładów i seminariów prof. Hahna obejmuje prawie cały obszar dziejów literatury polskiej. Zajmuje się jednak przede wszystkim literaturą staropolską, którą wyklada w kursie czteroletnim, a także literaturą okresu romantyzmu (szczególnie twórczością Słowackiego). Prowadzi też stale seminaria historycznoliterackie oraz proseminaria, poświęcone najczęściej wybranym problemom z zakresu teorii literatury.

Program studiów polonistycznych wzbogaca się w tym roku również o ćwiczenia z nauki dykcji, które prowadzi ks. dr Pęcherski.

Problematyka zajęć językoznawczych dra Gaertnera zostaje poszerzona o zagadnienia stylistyki (m. in. wykłady o początkach polskiego stylu literackiego, o systemie stylistyki polskiej, o dotychczasowych poglądach na zadania stylistyki). Tymi zagadnieniami będzie się zajmował także w roku następnym.

12 IV 1922 koło historycznojęzykowe urządza „konkurs dobrego czytania prozy i wiersza”, a w związku z setną rocznicą wydania I zbioru *Poezycj Mickiewicza* rozpoczyna pracę nad słownikiem do tej edycji.²

30 IV 1922 studenci organizują obchód ku czci Teofila Lenartowicza.

---

² Jednodniówka Bratniej Pomocy Studentów Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 1922, s. 9.

1922/23

Obsada katedr ta sama.

Zakres zajęć polonistycznych zwiększa się o wykład prof. Henryka Jakubanisa *Wstęp do estetyki i metodologii dziejów estetyki*.

W grudniu 1922 odbywa się w Uniwersytecie Jagiellońskim przewod habilitacyjny Henryka Gaertnera na podstawie rozpraw: *Pseudo-Orzechowskiego „Ziemiannin”* (Lublin 1921) i *„Ziemiannin”, bezimienny dialog XVI wieku na tle współczesnej publicystyki* (Kraków 1922). Rada Wydziału Filozoficznego UJ przyznaje mu veniam legendi w zakresie „starszej literatury polskiej”.³

13 V 1923 studenci organizują akademię ku czci Kornela Ujejskiego z referatem Zofii Ostrowskiej Ujejski Jeremiaszem Polski polistopadowej oraz recytacjami i pieśniami w wykonaniu Chóru Akademickiego.

22 VI 1923 odbywa się ogólnouniwersytecka uroczystość Sienkiewiczowska z okazji otwarcia sali im. Henryka Sienkiewicza, ufundowanej przez rodzinę Rostworowskich. Do sali tej wdowa po pisarzu ofiarowała jego popiersie dłuta Piusa Welońskiego.

Na uroczystość przybyli: kardynał Aleksander Kakowski, biskupi — Przeździecki, Fulman i Jełowicki, generał zakonu dominikanów Ludwik Theissling, b. minister skarbu dr Jerzy Michalski, przedstawiciele władz administracyjnych i wojskowych, rodziny Sienkiewicza i wiele innych osobistości.

Rektor Uniwersytetu o. Jacek Woroniecki wygłosił przemówienie na temat „niespożytej wielkości zasług Henryka Sienkiewicza” (druk.: „Wiadomości Towarzystwa Uniwersytetu Lubelskiego”, I (1923), z. 2, s. 21—26).

1923/24

Rozpoczyna pracę w Uniwersytecie Lubelskim prof. Wiktor Porzeziński, który w r. 1921 powrócił z Rosji i objął katedrę językoznawstwa indoeuropejskiego w Uniwersytecie Warszawskim. Przez kilka lat dojeżdża co tydzień do Lublina. Prowadzi wykłady z językoznawstwa ogólnego, gramatyki języka starosłowiańskiego⁴, gramatyki historycznej języka łacińskiego oraz seminarium językowe. Na zajęcia te uczęszczają również słuchacze filologii klasycznej i romanistyki.

³ *Dzieje Katedry Historii Literatury Polskiej w Uniwersytecie Jagiellońskim*, Kraków 1966, s. 187—188.

⁴ W tym i następnym roku akademickim gramatykę języka starosłowiańskiego wykładał również prof. S. Ptaszycki.

W II trymestrze zaczyna dojeżdżać z Warszawy prof. Stanisław Szober (od 1919 prof. nadzwyczaj. języka polskiego Uniwersytetu Warszawskiego) z jednogodzinnym wykładem monograficznym Psychologia mowy.

Henryk Gaertner zostaje mianowany profesorem nadzwyczajnym języka polskiego; prowadzi wykłady i seminarium z historii języka polskiego.

Sluchacze polonistyki mają też możliwość korzystania z wykładów prof. S. Ptaszyckiego Średniowieczna paleografia łacińska, zast. prof. M. Popławskiego Historia literatury rzymskiej, prof. M. Paciorkiewicza i ks. P. Bourguignona z historii literatury francuskiej oraz prof. H. Jakubanisa z estetyki.

Dr P. Bańkowski przestaje pracować w Uniwersytecie Lubelskim i przenosi się na stałe do Warszawy.

1924/25

Przestaje wykładać prof. Szober. Oprócz zajęć „ściśle polonistycznych” w programie studiów figurują również wykłady prof. Ptaszyckiego z paleografii łacińskiej, starosłowiańskiej i ruskiej, prof. Jakubanisa z historii filozofii nowożytnej i prof. Paciorkiewicza z literatury porównawczej (Molière i Fredro).

27 X 1924 w auli Uniwersytetu odbywa się uroczysta akademicka ku czci Henryka Sienkiewicza z okazji sprowadzenia zwłok pisarza do Warszawy. Odczyty wygłosili: o. Jacek Woroniecki Polityka kresowa Henryka Sienkiewicza i płk Artur Ganczarski Pierwiastek rycerski w twórczości Sienkiewicza.

22 III 1925 studenckie Koło Literackie organizuje uroczysty wieczór poświęcony twórczości Jana Kochanowskiego, poprzedzony prelekcją ks. C. Pęcherskiego.

28 i 29 III 1925 odwiedza Uniwersytet prof. Stanisław Pigoń z Wilna, który wygłasza dwukrotnie odczyt pt. Idea i wzniosłość *Pana Tadeusza*. Dochód przeznaczony na konto lubelskiego komitetu obchodu 100 rocznicy zgonu Stanisława Staszica⁵.

26 VI 1925 zmarł nagle ks. prof. Cezary Pęcherski. Śmierć nastąpiła niemal tuż po ukończeniu pracy habilitacyjnej o wymowie sejm-

---

⁵ C. Pęcherski, *Przed odczytami profesora S. Pigionia*, „Głos Lubelski”, 1925, nr 85; [Sprawozdania z odczytów:] „Głos Lubelski”, 1925, nr 90; „Nowa Ziemia Lubelska”, 1925, nr 85.

wej XVI w., której tezy przedstawił kilka tygodni wcześniej prof. I. Chrzanowski na posiedzeniu Wydziału Filologicznego PAU⁶.

1925/26

Prof. Stanisław Szober mianowany zostaje profesorem zwyczajnym języka polskiego. Obejmuje wykład i ćwiczenia z głośowni historycznej języka polskiego. Jednocześnie pozostaje profesorem nadzwyczajnym Uniwersytetu Warszawskiego. Przystaje natomiast pracować w Uniwersytecie Lubelskim prof. H. Gaertner, który przenosi się do Lwowa, gdzie w roku następnym obejmuje katedrę w Uniwersytecie Jana Kazimierza.

Na zastępcę profesora historii literatury polskiej zostaje powołany dr Julian Krzyżanowski (doktorat UJ w 1921, dyrektor prywatnego gimnazjum W. Arciszowej w Lublinie). Prowadzi wykłady: Literatura polska wieku XVII, Składnia polska i — w III trymestrze — Romans polski XVI wieku, a także proseminarium historycznoliterackie. — W czerwcu 1926 odbywa się w Uniwersytecie Jagiellońskim przewód habilitacyjny J. Krzyżanowskiego na podstawie rozprawy *Romans pseudohistoryczny w Polsce wieku XVI* (Kraków 1926)⁷.

Studenci polonistyki korzystają także z wykładów prof. Ptaszyckiego z dziedziny paleografii i dyplomatyki oraz prof. Paciorkiewicza z literatury francuskiej i włoskiej.

W ramach organizowanych przez Rektorat publicznych wykładów uniwersyteckich zostały wygłoszone następujące prelekcje z zakresu historii literatury:

prof. J. Krzyżanowski: *Arcydzieło Żeromskiego Popioły* (14 I)

prof. T. Grabowski (Poznań): *O Królu Duchu Słowackiego w świetle nowych badań* (17 I)

prof. M. Szykowski (Praga): *Misja kulturalna Polski i Czechosłowacji* (13 II)⁸.

7 II 1926 poloniści uczcili pamięć ks. C. Pęcherskiego akademią żałobną, w czasie której o życiu i pracy zmarłego profesora mówili: J. Krzyżanowski i M. Paciorkiewicz.

⁶ O ks. C. Pęcherskim zob.: H. Gaertner, *Ks. dr Cezary Pęcherski*, „Państwowy Wyższy Kurs Nauczycielski w Lublinie”, II (1925) XXI—XXIV; P. Kremer, *Śp. ks. Cezary Pęcherski*, [W:] *Pamiętnik IV Zjazdu Związku Zakładów Teologicznych*, Kielce 1927, s. 256—260; W. Miemieć, *Śp. ks. dr Cezary Pęcherski*, „Kronika Diecezji Kujawsko-Kaliskiej”, XIX (1925), nr 8, s. 315—318; *Śp. ks. prof. Cezary Pęcherski*, „Wiadomości Towarzystwa Uniwersytetu Lubelskiego”, II (1926), z. 1, s. 23—26.

⁷ *Dzieje Katedry Historii Literatury Polskiej w Uniwersytecie Jagiellońskim*, s. 198—199.

⁸ „Głos Lubelski”, 1925, nr 344; 1926, nr 17, 44.

17 III 1926 Koło Polonistów zorganizowało uroczystą akademię ku czci Stefana Żeromskiego i Władysława Reymonta w sali Towarzystwa Muzycznego (władze uniwersyteckie nie zgodziły się bowiem, aby uroczystość odbyła się w gmachu uczelni). O twórczości obu pisarzy mówił dr Ludwik Kamykowski, nauczyciel prywatnego gimnazjum im. Vetterów.

1926/27

Grono historyków literatury zmniejszyło się wskutek odejścia prof. J. Krzyżanowskiego. W bieżącym roku akademickim miał objąć wykłady w Uniwersytecie Jagiellońskim, do czego jednak nie doszło z powodu jego wyjazdu na dłuższy pobyt do Anglii.

Opuszcza Uniwersytet prof. S. Ptaszycki. Przenosi się do Warszawy, gdzie zostaje powołany na stanowisko naczelnego dyrektora archiwów państwowych.

W katedrze języka polskiego obejmuje funkcję asystenta dr Witold Doroszewski (doktorat UW w 1923, od 1924 starszy asystent przy katedrze języka polskiego Uniwersytetu Warszawskiego). Prowadzi on proseminarium języka polskiego dla studentów I roku.

18 XII 1926 Koło Polonistów organizuje akademię ku czci Antoniego Malczewskiego z prelekcją prof. J. Krzyżanowskiego.

Z inicjatywy prof. W. Hahna odbywają się w Uniwersytecie uroczystości ku czci Juliusza Słowackiego z okazji sprowadzenia prochów poety na Wawel. W dniu 28 VI 1927 w auli uniwersyteckiej odbywa się uroczysta akademicka z wykładem prof. Hahna pt. *Juliusz Słowacki jako twórca dramatyczny* (druk.: „Wiadomości Towarzystwa Uniwersytetu Lubelskiego”, III (1928), z. 1, s. 26—31).

Studenci wydają okolicznościową jednodniówkę *Na sprowadzenie zwłok Juliusza Słowackiego — młodzież akademicka lubelska*.

1927/28

Z nowym rokiem akademickim rozpoczyna pracę na stanowisku zastępcy profesora historii literatury polskiej dr Henryk Życzynski (doktorat UJK we Lwowie 1916, nauczyciel gimnazjum państwowego im. A. Osuchowskiego w Cieszynie i redaktor naczelny „Miesięcznika Pedagogicznego”). — Po raz pierwszy zakres tematyki wykładów polonistycznych rozszerza się o zagadnienia dotąd nie uwzględniane. W dziedzinie historii literatury — o okres pozytywizmu i Młodej Polski. Jednocześnie Życzynski prowadzi wykłady z literatury staropolskiej (np. o twórczości Jana Kochanowskiego), bardzo często również

z literatury romantycznej (zwłaszcza o Mickiewiczu oraz o Krasińskim i Słowackim). Szeroko uwzględnia w swych zajęciach uniwersyteckich teorię literatury (m. in. wykłady: Poetyka i stylistyka, Teoria poezji). W pierwszych latach pracy w Uniwersytecie Lubelskim zajmuje się również dydaktyką nauczania języka i literatury polskiej w szkole średniej (m. in. wykład: Dydaktyka i programy języka polskiego w szkole średniej). Prowadzi też stale proseminaria i seminaria historycznoliterackie.

Przy katedrze języka polskiego zaangażowana zostaje asystentka dr Halina Ś w i d e r s k a (doktorat UW w 1927, starszy asyst. seminarium języka polskiego Uniwersytetu Warszawskiego), która w ciągu dwóch lat prowadzi proseminarium języka polskiego.

Przestaje natomiast pracować dr W. Doroszewski; udaje się do Paryża jako stypendysta Funduszu Kultury Narodowej.

Do stałego programu zajęć dla polonistów wchodzi wykład prof. Leona Białkowskiego z historii Polski.

1928/29

Henryk Życzyński habilituje się w Uniwersytecie Poznańskim. KUL⁹ mianuje go profesorem nadzwyczajnym historii literatury polskiej.

12 III 1929 zmarł w Warszawie prof. Wiktor Porzeziński¹⁰.

W maju 1929 odbył się Tydzień Koła Polonistów z okazji 10-lecia jego istnienia. Podczas trwania obchodów studenci wygłosili kilka referatów naukowych, a prof. W. Hahn, kurator Koła, prelekcję *O Kołach polonistycznych* (druk.: „Wiadomości Towarzystwa Uniwersytetu Lubelskiego”, V (1932), z. 1, s. 45—56). Koło Polonistów mianowało członkami honorowymi profesorów: Hahna, Szobera, Gaertnera, Bańkowskiego i Krzyżanowskiego.

1929/30 — 1932/33

Po śmierci prof. Porzezińskiego katedrę językoznawstwa indoeuropejskiego obejmuje prof. Szober.

Na zajmowaną dotąd przez niego katedrę języka polskiego powołany zostaje prof. nadzwyczajny dr Witold Doroszewski (habilitowany

⁹ Dopiero od 1928 r. oficjalna nazwa uniwersytetu brzmi: Katolicki Uniwersytet Lubelski.

¹⁰ O W. Porzezińskim zob.: S. Szober, *Wiktor Porzeziński. Życie i praca (1870—1929)*, „Prace Filologiczne”, XIV (1929) VII—XXIV; W. Doroszewski, *Wiktor Porzeziński. Uczony i człowiek*, tamże, s. XXV—XXVIII; Bibliografię prac naukowych Porzezińskiego zestawiał S. Szober, tamże, s. XXIX—XXXIII.

w Uniwersytecie Warszawskim 1928, od r. akad. 1929/30 zastępca profesora i dyrektor Instytutu Fonetycznego UW, od 1930/31 prof. nadzwyczaj. UW). Przez kilka lat dojeżdża tu z Warszawy. Wykłada grammatykę historyczną języka polskiego, zarys nauki o języku, fonetykę funkcjonalną i historyczną, język staro-cerkiewno-słowiański¹¹. Prowadzi też wykłady monograficzne (m. in. Pochodzenie polskiego języka literackiego, Dialekty Mazowsza i Podlasia) oraz proseminaria i seminaaria z języka polskiego.

Wykłady i seminaaria historycznoliterackie prowadzi nadal profesorem Hahn i Życzyński.

W tym okresie ożywioną działalność przejawia studenckie Koło Polonistów:

2 XII 1930 wspólnie z Kołem Historyków organizuje akademię w setną rocznicę powstania listopadowego. Przedstawiciel słuchaczy polonistyki Stefan Kunowski wygłasza odczyt pt. Powstanie listopadowe w twórczości Stanisława Wyspiańskiego.

16 III 1932 Koło Polonistów urządza akademię w setną rocznicę śmierci J. W. Goethego z okolicznościową prelekcją prof. Hahna.

W r. akad. 1931/32 odbyły się też dwa publiczne posiedzenia naukowe Koła: jedno poświęcone poezji Leopolda Staffa, drugie — twórczości powieściowej Emilii Jaraczewskiej z okazji setnej rocznicy jej śmierci.

12 II 1933 przyjeżdża do Lublina na zaproszenie Koła Polonistów Kazimiera Hłakowiczówna, która w auli KUL recytuje swoje utwory.

25 III 1933 występuje tu Józef Czechowicz z referatem o współczesnej literaturze polskiej. Utwory poetów współczesnych recytują członkowie Lubelskiego Związku Literatów.

1933/34

W związku z przyznaniem Uniwersytetowi prawa nadawania dyplomów magistra na wszystkich wydziałach powołane zostają komisje egzaminów magisterskich. Z grona profesorów filologii polskiej w skład takiej komisji na Wydziale Nauk Humanistycznych wchodzi: Wiktor Hahn, Henryk Życzyński, Witold Doroszewski i Stanisław Szober. Ten ostatni zasiada również w komisji dla filologii klasycznej.

1934/35

Rozpoczyna wykłady zleczone dr Ludwik K a m y k o w s k i (doktorat UJ w 1928, nauczyciel Prywatnego Gimnazjum im. Stefana Batorego

¹¹ W r. akad. 1932/33 prof. Doroszewski wykładał język staro-cerkiewno-słowiański również dla słuchaczy Wydziału Teologicznego.

w Lublinie). Prowadzi on wykład monograficzny Barok w Polsce. Jednocześnie czyni starania o dopuszczenie do habilitacji w Uniwersytecie Jagiellońskim.

17 II 1935 na zaproszenie Koła Polonistów odwiedza KUL Gustaw Morcinek. Wygłasza tu prelekcję pt. Śląsk w literaturze polskiej.

1935/36

Z powodu trudności finansowych i małej liczby słuchaczy KUL rezygnuje z wykładów zleconych L. Kamykowskiego.

Do programu studiów polonistycznych — podobnie jak i na wszystkich sekcjach Wydziału — wprowadzono wykłady z przedmiotów filozoficznych: ks. prof. Józefa Pastuszki z psychologii, ks. prof. Antoniego Szymańskiego z etyki i prof. Henryka Jakubanisa ze wstępu do filozofii.

1936/37

Prof. Doroszewski przestaje pracować w KUL-u. Na opuszczoną przez niego katedrę powołany zostaje w charakterze profesora nadzwyczajnego języka polskiego i filologii słowiańskiej Władysław Kuraszkiewicz (doktorat UJK we Lwowie w 1929, habilitowany w Wiedniu i Pradze). Prowadzi on wykłady z historii języka polskiego, języka staro-cerkiewno-słowiańskiego oraz wykłady monograficzne z zakresu historii języka polskiego i języków słowiańskich (m. in. Język polski w obrębie Słowiańszczyzny, Językowa grupa wschodnio-słowiańska, Grupa językowa lechicka). Oprócz tego ćwiczenia z gramatyki opisowej współczesnej polszczyzny, z gramatyki staro-cerkiewno-słowiańskiej, proseminaria językowe, seminarium z języka polskiego i — po raz pierwszy w historii tutejszej polonistyki — seminarium słowiańskie.

1937/38

Prof. H. Życzyński zostaje mianowany profesorem zwyczajnym historii literatury polskiej. Senat KUL podjął w tej sprawie uchwałę jeszcze w maju 1933. Nie mogła ona być jednak dotąd wprowadzona w życie z powodu trudnej sytuacji finansowej Uniwersytetu.

Po raz pierwszy zaangażowano przy katedrze historii literatury polskiej asystenta. Został nim Edmund Lipiecki.

28 VIII 1938 zmarł w Warszawie prof. Stanisław Szober¹².

¹² O prof. S. Szoberze zob.: W. Doroszewski, *Stanisław Szober*, „Gazeta Polska”, 1938, nr 243; W. Kuraszkiewicz, *Śp. prof. Stanisław Szober*, „Prąd”, t. 36, 1938, s. 108—113; T. Lehr-Spławiński, *Śp. Stanisław Szober*, „Język

1938/39

Wykład ze wstępu do językoznawstwa indoeuropejskiego obejmuje po prof. Szoberze prof. W. Kuraszkiewicz. Inne zajęcia zmarłego profesora pozostają nie obsadzone.

Przy katedrze języka polskiego i filologii słowiańskiej zaangażowany zostaje asystent — mgr Tadeusz Brajerski.

W tym roku lista zajęć zaleconych dla słuchaczy polonistyki zwiększyła się o wykład prof. Ignacego Czumy Zagadnienia życia współczesnego oraz dra Józefa Edwarda Dutkiewicza Sztuka Odrodzenia we Włoszech i prowadzone przez tego samego wykładowcę ćwiczenia ze wstępu do historii sztuki.

Z końcem roku akademickiego przeszedł na emeryturę prof. Wiktor Hahn, mianowany przez Senat profesorem honorowym KUL¹³.

1939

Nowy rok akademicki polonistyka KUL rozpocząć miała w zwiększonej i uzupełnionej obsadzie.

Na katedrę językoznawstwa indoeuropejskiego powołany został prof. nadzwyczajny Tadeusz Milewski (doktorat UJK we Lwowie 1929, habilitowany w UJ w zakresie sławistyki 1933, habilitacja rozszerzona na językoznawstwo indoeuropejskie tamże 1937).

Na katedrę historii literatury polskiej, zajmowaną dotąd przez prof. Hahna, powołano Józefa Birkenmajera (doktorat UW 1932, habilitowany w UJ w 1937, w ostatnim roku akademickim wykładowca języka i literatury polskiej na uniwersytecie w Wisconsin Madison w Stanach Zjednoczonych).

Obaj nowomianowani profesorowie nie zdążyli objąć wykładów z powodu wybuchu wojny. Prof. Birkenmajer, który jako ochotnik

---

Polski", 1938, nr 5, s. 129—133; W. Taszycki, *Działalność naukowa S. Szobera*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego”, 1938, z. 7, s. 3—9; B. Wiczorkiewicz, *Stanisław Szober (1879—1938)*, [W:] *Z dziejów polonistyki warszawskiej*, Warszawa 1964, s. 275—279; *Słownik współczesnych pisarzy polskich*, t. III, s. 289—295.

¹³ W r. 1958 podczas obchodów 40-lecia KUL prof. Hahn otrzymał tytuł doktora honoris causa KUL. — Zmarł w Warszawie 2 XI 1959. Zob. o nim: F. Araszkiewicz, *Zasługi Wiktora Hahna dla środowiska lubelskiego*, „Zeszyty Naukowe KUL”, III (1960), nr 1, s. 158—160; J. Starnawski, *Dzieło naukowe Wiktora Hahna*, tamże, s. 160—169; S. Kunowski, *Prof. Wiktor Hahn — pedagog uniwersytecki*, tamże, nr 2, s. 158—164; Z. Libera, *Wiktor Hahn*, „Pamiętnik Literacki”, LI (1960), z. 2, s. 599—604; *Słownik współczesnych pisarzy polskich*, t. I, s. 640—650.

wstąpił do wojska, zginął przy obronie Cytadeli w Warszawie 26 IX 1939¹⁴.

Nie zjawiał się też po wakacjach prof. Życzyński. Z chwilą wybuchu działań wojennych został zmobilizowany jako oficer rezerwy. Później dotarła do kraju wiadomość, że zginął w 1941 r.¹⁵

W Lublinie pozostał tylko prof. Kuraszkiwicz, który 11 XI 1939 został aresztowany przez niemieckich okupantów wraz z grupą profesorów KUL i osadzony w więzieniu na Zamku Lubelskim. Stąd wywieziono go do obozu koncentracyjnego w Oranienburgu, gdzie przebywał do końca wojny.

Oprac.

Stanisław Fita

---

¹⁴ O J. Birkenmajerze zob.: Z. Grabowski, *Józef Birkenmajer*, [W:] *Straty kultury polskiej (1939—1944)*, t. I, Glasgow 1945, s. 34—47; J. K. Dębowski [J. Krzyżanowski], *Józef Birkenmajer*, „Pamiętnik Literacki”, 1946, s. 27—30; *Słownik współczesnych pisarzy polskich*, t. I, s. 198—203.

¹⁵ O H. Życzyńskim zob.: W. Hahn, *Henryk Życzyński*, „Pamiętnik Literacki”, 1946, z. 3/4, s. 460—463; *Słownik współczesnych pisarzy polskich*, t. III s. 645—649.